

SCI-CONF.COM.UA

MODERN SCIENCE: PROBLEMS AND INNOVATIONS

**ABSTRACTS OF VII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
SEPTEMBER 20-22, 2020**

**STOCKHOLM
2020**

MODERN SCIENCE: PROBLEMS AND INNOVATIONS

Abstracts of VII International Scientific and Practical Conference

Stockholm, Sweden

20-22 September 2020

Stockholm, Sweden

2020

UDC 001.1

The 7th International scientific and practical conference “Modern science: problems and innovations” (September 20-22, 2020) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2020. 485 p.

ISBN 978-91-87224-07-2

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern science: problems and innovations. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2020. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-science-problems-and-innovations-20-22-sentyabrya-2020-goda-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: sweden@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2020 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2020 SSPG Publish ®

©2020 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES

1. *Gorobey V., Cherchel V.* 11
SUBSTANTIATION OF THE DESIGN OF A HUSKER FOR
THRESHING OF SELECTIVE CORN – COBS.
2. *Біла Ю. М., Горошко В. В., Гордіященко А. Ю.* 18
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДІЛЯНКИ ПОЛЕЗАХИСНИХ СМУГ.
3. *Карпенко В. П., Полторецький С. П., Любич В. В., Притуляк Р. М.,
Кравець І. С., Адаменко Д. М.* 25
АКТИВНІСТЬ АНТИОКСИДАНТНИХ ФЕРМЕНТІВ У ЛИСТКАХ
БАГАТОРІЧНИХ ЗЛАКІВ ЗА ВИКОРИСТАННЯ БІОЛОГІЧНИХ
ПРЕПАРАТІВ.

VETERINARY SCIENCES

4. *Gavrilina E. G., Kolesnik A. A.* 30
FEATURES OF RETICULAR STROMA OF THE LYMPHATIC NODE
OF THE PIG DOMESTIC.

MEDICAL SCIENCES

5. *Bondar O. V., Rybin A. I.* 34
THE EXPERIENCE AND RESULTS OF CYTOREDUCTIVE SURGERY
AND HIPEC USING IN STAGE IIIA-IIIc OVARIAN CANCER.
6. *Maistruk P. O.* 41
MODERN ENDODONTO-ENDOOSAL IMPLANTATION AMONG
YOUNG PEOPLE. DIFFICULTIES, CHALLENGES AND WAYS TO
SOLVE THEM.
7. *Pasiëshvili T., Kovalyova O., Zhelezniakova N., Pasiëshvili L.* 46
REGULATORY MECHANISMS OF HOMEOSTASIS IN YOUNG
PEOPLE WITH COMORBIDITY OF GASTROESOPHAGEAL REFLUX
DISEASE AND AUTOIMMUNE THYROIDITIS.
8. *Горзов В. В., Танасійчук П. М.* 50
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗУБНИХ ПАСТ З ВМІСТОМ
ФТОРУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА ШКІЛЬНОГО ВІКУ В
УМОВАХ ПРОЖИВАННЯ В РЕГІОНІ З НИЗЬКИМ ВМІСТОМ
ФТОРУ ТА ЙОДУ (ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ, УКРАЇНА).
9. *Книш О. В.* 53
ПЕПТИДНИЙ СКЛАД БЕЗКЛІТИННИХ ЕКСТРАКТІВ З
ДЕЗІНТЕГРАТІВ І КУЛЬТУР *VIFIDOBACTERIUM VIFIDUM* ТА
LACTOBACILLUS REUTERI.
10. *Пасієшвілі Л. М., В'юн Т. І., Карая О. В., Малик Н. В.* 57
ПРОВІДНІ ГЕНИ ОСТЕОПОРОТИЧНОГО РИЗИКУ ПРИ
КОМОРБІДНОСТІ ХРОНІЧНОГО ПАНКРЕАТИТУ ТА
ГІПЕРТОНІЧНОЇ ХВОРОБИ.

11. *Щербінська О. С., Слабкий Г. О.* 64
 ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ НАДАННЯ КОМПЛЕКСНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ЖІНОЧОМУ НАСЕЛЕННЮ НА ПЕРВИННОМУ РІВНІ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ.
- CHEMICAL SCIENCES**
12. *Kozub P. A., Kozub S. M.* 70
 CALCULATION OF DENSITY AND MOLAR VOLUME OF COMPOUNDS THROU THE AVERAGE MOLAR VOLUMES OF CHEMICAL ELEMENTS.
13. *Гасанов Назим Захид оглу, Ашууров Ж. Д., Ходжаев Уткир Октамович, Нарзуллаева З. М., Намозов И. У., Хожиев Тухта Сироч огли* 76
 ОПТИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА ТВЕРДЫХ РАСТВОРОВ $TiGa_{1-x}Fe_xS_2$.
- TECHNICAL SCIENCES**
14. *Anisimov V. M., Anisimov V. V.* 83
 NEW APPROACH FOR OBTAINING TRIBOLOGICAL COMPOSITE MATERIALS BASED ON BLOCK-POLYURETHANES.
15. *Tkachenko O., Tkachenko K., Tkachenko O.* 88
 ONTOLOGICAL MODELING OF MONITORING AND HUMAN RESOURCES MANAGEMENT OF THE TRANSPORTATION SYSTEM OF UKRAINE.
16. *Губаренко Є. В.* 93
 РОЗРОБКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ СТАТЕЙ ЗМЕНШЕННЯ РИЗИКІВ ВИНИКНЕННЯ СТИХІЙНИХ ЛИХ ТА ЇХ НАСЛІДКІВ.
17. *Добрынин Е. В., Давыдов В. О.* 100
 ИМИТАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ ИНФОРМАЦИОННОЙ ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ ТЕХНИЧЕСКОГО ДИАГНОСТИРОВАНИЯ КАНАЛОВ СТВОЛОВ.
18. *Зворыгин К. А., Ковров А. С.* 107
 АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ФИТОРЕМЕНДИЦИИ НА ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ.
19. *Лебедь О. Н., Ковров А. С.* 113
 ОБОСНОВАНИЕ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ МОКРОЙ ОЧИСТКИ ДЛЯ ОБЕЗВРЕЖИВАНИЯ ГАЗОВ ШАХТНОЙ КОТЕЛЬНОЙ.
20. *Третьяков О. В., Гармаш Б. К., Білецька Є. С.* 118
 ОЦІНКА УМОВ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА.
21. *Чорноморець Г. Я.* 126
 АВТОНОМНЕ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ТРУБЧАСТИХ НАГРІВАЧІВ РОЗТАШОВАНИХ У БУДІВЕЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЯХ.

ARCHITECTURE

22. *Demydenko T. P., Mandrichenko O. E., Koval I. S.* 133
USE OF MODERN REVIT SOFTWARE IN THE DESIGN OF
RESIDENTIAL BUILDINGS.

PEDAGOGICAL SCIENCES

23. *Chyzhykova O. V.* 140
CHALLENGES OF CONTEMPORARY FOREIGN LANGUAGE
TEACHING IN HIGHER EDUCATION.
24. *Harkusha O., Ihnatov D., Sliuta A.* 146
APPLICATION OF VIRTUAL GEOGRAPHICAL EXCURSIONS IN
THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE STUDY OF GEOGRAPHY.
25. *Бившева Т. Ф., Овчарова І. А., Погода О. В.* 153
ПОЗААУДИТОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ОСНОВІ ТВОРЧОЇ МУЗИЧНОЇ
ЛАБОРАТОРІЇ.
26. *Величко О. О., Кащук К. В., Поліщук О. В.* 159
ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД СУЧАСНИХ МЕТОДИК ОЦІНЮВАННЯ
РІВНЯ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ.
27. *Герасименко Л. Б.* 166
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ШКОЛЯРІВ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.
28. *Давигора Ю. І., Худякова Н. Ю., Бондаренко В. В.* 172
ГУМАНІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ У
КОНТЕКСТІ НОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.
29. *Єлісєєва Д. С.* 178
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОЇ ФІТНЕС-ПРОГРАМИ MINI-BAND У
ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТТЯХ З ЖІНКАМИ
ПЕРШОГО ПЕРІОДУ ЗРІЛОГО ВІКУ.
30. *Криськів М. Й.* 183
МІСЦЕ ПРОБЛЕМНОГО МЕТОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.
31. *Коваль Д.* 192
МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ І
ПРАВознавства ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ
НОРМ ПРАВА.
32. *Косенко В. М., Мельник А. О., Пірождкова І. О.* 199
ОЦІНКА МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СТУДЕНТСЬКОМУ
СЕРЕДОВИЩІ МЕДИЧНОГО ЗВО.
33. *Лебедь Ю. Б.* 205
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА
УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ЛАНЦІ.

34.	<i>Павленко І. О., Головченко О. І.</i> ЕКО-ВАЛЕОЛОГІЧНА ОСВІТА СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.	212
35.	<i>Філь Г. Б., Гаценко Н. В., Корвезіна В. А.</i> АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ GOOGLE CLASSROOM В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.	217
36.	<i>Човганюк О. С., Скрипник Н. В., Краснопольський С. З., Гохкаленко М. С.</i> ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕНДОКРИНОЛОГІЯ» В УМОВАХ КАРАНТИНУ.	222
37.	<i>Школьнік С. Я., Бєсшапошникова Т. В., Данильченко Л. Т., Мальцева О. Г.</i> МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОСТІ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ.	228
38.	<i>Янь Пен</i> ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ РЕПОЗИТОРІЇ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.	235
PSYCHOLOGICAL SCIENCES		
39.	<i>Волинчук О. В.</i> ВПЛИВ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА МЕЖІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОСТОРУ УЧАСНИКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.	238
40.	<i>Коновальчук М. В., Охріменко А. Г.</i> РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ФАСИЛІТАЦІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.	241
41.	<i>Коновальчук М. В., Лєсюта С. М.</i> РОЗВИТОК М'ЯКИХ НАВИЧОК У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ.	248
42.	<i>Коновальчук М. В., Лященко О. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ТРВЗ У РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.	255
43.	<i>Лєкєрова Г. Ж., Кєримбекова Ж. У., Каракпаєва С. К., Омарова Г. А.</i> ПЕДАГОГІЧЕСКАЯ МОТИВАЦИЯ СТУДЕНТОВ КАК ОБЪЕКТ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ.	262
44.	<i>Половинник А. Р.</i> ПРОБЛЕМА «Я-КОНЦЕПЦІЇ» У НАУКОВІЙ ПСИХОЛОГІЇ.	269
45.	<i>Свередюк У. Д.</i> ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОМЕНТАЛЬНОЇ НЕЙРОЛІНГВІСТИКИ.	276

ART

46. *Сятецький К. К.* 283
ВИКОНАВСЬКА І МУЗИЧНО-ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ВИДАТНОГО СПІВАКА ЙОСИПА ГОШУЛЯКА ЯК ЗАСІБ У
БОРОТЬБИ ЗА СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

HISTORICAL SCIENCES

47. *Турчина Л. В., Коломієць К. М.* 291
ЗНИЩЕНА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: МЕНОНІТСТВО НА ПІВДНІ УКРАЇНИ.

LITERATURE

48. *Жорнокуй У. В.* 297
ТАНАТОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ У РОМАНІ «ВСЕ ТЕ НЕЗРИМЕ
СВІТЛО» ЕНТОНІ ДОРРА.
49. *Хайруліна Н. Ф.* 303
ПОНЯТТЯ «МОДЕЛЬ» ЯК ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДЕФІНІЦІЯ.

POLITICAL SCIENCES

50. *Бурик З. М.* 309
МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ
РОЗВИТКОМ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.
51. *Новоскольцева Л. О.* 314
ЗАГРОЗИ І ВИКЛИКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ.

PHILOLOGICAL SCIENCES

52. *Drebet V. V.* 325
COMPLEX DEPTHS AND NOUNS DECODING IN GERMAN FICTION
(SYNERGETIC AND QUANTITATIVE APPROACH).
53. *Efremov S. V.* 331
INTERNET AND ITS INFLUENCE ON LEARNERS.
54. *Колосова Г. А.* 340
АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ТЛУМАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ФІКТОНІМ» В
ОНОМАСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.
55. *Скрипник Н. І., Похилюк О. М.* 345
ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ПАРИ РАДІСТЬ–ПЕЧАЛЬ.
56. *Тариева Л. У.* 352
ПРЕДИКАЦІЙ СЛОЖНОСОЧИНЕННОГО ПРЕДЛОЖЕННЯ В
НАХСКОМ ИНГУШСКОМ ЯЗЫКЕ.

PHILOSOPHICAL SCIENCES

57. *Моїсєєва Н. І., Кобелева Д. Л.* 368
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ В ВНЗ
УКРАЇНИ.

ECONOMIC SCIENCES

58. *Sysoieva I., Balaziuk O.* 375
THE LEVEL OF SATISFACTION OF MANAGEMENT STAFF WITH WORKING CONDITIONS.
59. *Yevtushenko N., Palamarchuk O.* 379
LAND RELATIONS IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF STRUCTURAL CHANGES.
60. *Zarudna N., Kundeus O.* 383
CLUSTER INTERACTION OF ENTERPRISES IN ACHIEVING COMPETITIVE ADVANTAGES.
61. *Андрєєва Л. О., Болтянська Л. О., Лусак О. І.* 387
РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ.
62. *Безугла Л. С.* 393
РОЗВИТОК ЕКОТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.
63. *Бондаревська О. М.* 400
ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ.
64. *Біловус Т. В.* 404
УЧАСТЬ НАСЕЛЕННЯ В ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ.
65. *Гацька Л. П.* 408
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЛОКАЛІЗАЦІЇ «ЗЕЛЕНОГО» ФІНАНСУВАННЯ.
66. *Двігун А. О.* 418
РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ, СТРАТЕГІЧНІ ЗАВДАННЯ.
67. *Завадських Г. М., Тебенко В. М., Терещенко М. А.* 428
РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.
68. *Заяць О. І.* 434
ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА КОНВЕРГЕНЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ.
69. *Кошара К. А.* 438
ПРАВОВЕ І ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ.
70. *Утенкова К. О.* 442
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА.
71. *Шпильова Ю. Б., Ільїна М. В.* 449
СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ПРОЦЕСІВ ІНТЕГРАЦІЇ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ДО ЗОНИ ВПЛИВУ РИНКУ.

LEGAL SCIENCES

72. *Salaieva (Bocharova) K.* 456
THE LATEST METHODS OF PREVENTING VANDALISM AND
CRIMINAL OFFENCES CONNECTED WITH IT IN UKRAINE.
73. *Vasyliiev V.* 461
THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF DETERMINING THE
PLACE OF A COURT DECISION ON THE APPOINTMENT OF A
FORENSIC EXAMINATION IN CIVIL AND COMMERCIAL
PROCEEDINGS.
74. *Zeniv M.* 466
КОМПЕТЕНЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ
МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА І МІЖНАРОДНОГО
ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.
75. *Гришко В. І., Єфімчук М. В.* 472
АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ
ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ РОЗГЛЯД
ЗАКОНОПРОЕКТІВ «ПРО ПРИВАТНУ ДЕТЕКТИВНУ
ДІЯЛЬНІСТЬ».
76. *Фролов О. О.* 479
РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ.

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Завадських Ганна Миколаївна
Тебенко Віта Миколаївна
Терещенко Максим Анатолійович

к.е.н., доценти
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна

Вступ. Мале підприємництво суттєво впливає на структурну перебудову в економіці регіону та країни, робить вагомий внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, сприяє економному використанню всіх видів ресурсів, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції. Актуалізація розвитку малого підприємництва в умовах децентралізації владних повноважень потребує особливої уваги з боку держави, оскільки утвердження позитивних тенденцій і реалізація заходів щодо удосконалення підприємницької діяльності в регіоні перебувають у прямій залежності від формування цілеспрямованої, послідовної та прогнозованої державної регуляторної політики та дій місцевої влади.

Питанням розвитку малого бізнесу свої праці присвятили М. Вебер, П. Друкер, Й. Шумпетер, К. Макконел, К. Павлов, І. Булеєв, З. Варналій, Л. Воротіна, А. Даниленко, Ю. Іванов, В. Ляшенко, С. Мочерний, Я. Невмержицький, І. Падерін, А. Поддєрьогін, Н.С. Поповенко, С. Реверчук та інші.

Мета роботи. Метою дослідження є висвітлення регіональних аспектів та визначення проблем розвитку малого підприємництва на прикладі Запорізької області та м. Мелітополь зокрема.

Матеріали і методи. Аналіз розвитку малого підприємництва в регіоні здійснено на основі статистичних показників розвитку Запорізької області, аналітичної й оперативної інформації, аналітичних досліджень і прогнозних

розрахунків, результатів опитування представників великого, середнього та малого бізнесу міста Мелітополь.

Результати і обговорення. За рейтинговою оцінкою економічного і соціального розвитку регіонів України у 2018 році, Запорізька область посіла 3 місце в Україні за напрямками «Економічна ефективність» та «Інвестиційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця». За останніми статистичними даними (на кінець 2019 року) Запорізька область посіла 9 місце серед регіонів України за обсягом валового регіонального продукту, який склав 89,1 млрд. грн., а в розрахунку на одного мешканця – 5 місце та 50,6 тис. грн. відповідно. Місто Мелітополь – центр машинобудування, харчової та легкої промисловості, розвинутий науково-промисловий центр на південному Сході України. На середні підприємства припадає 68,7%, малі - 31,3%, мікропідприємства - 12,4% від загального обсягу реалізованої продукції по м. Мелітополь.

Таблиця 1

**Динаміка зареєстрованих суб'єктів господарської діяльності
в м. Мелітополь**

Показники	2013р	2014р	2015р	2016р	2017р
Усі суб'єкти ЄДРПОУ:	17268	15678	16135	12097	10850
з них СПД - юридичні особи	2043	2071	2241	2537	2705
з них малі підприємства	769	780	780	709	709
Фізичні особи	15225	13607	13894	9560	8145

Кількість зайнятих працівників складає 12846 осіб, у тому числі на середніх підприємствах зайнято 8476 осіб, на малих - 4370 осіб, з них на мікропідприємствах - 1635 осіб. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ, в тому числі кількість фізичних осіб підприємців у місті у динаміці за останні п'ять років зменшується. За даними відділу реєстрації виконавчого комітету Мелітопольської міської ради, станом на 01.01.2018 у місті зареєстровано всього – 10610 суб'єктів підприємницької діяльності, з них юридичних осіб – 2620, фізичних осіб-підприємців – 7990.

Таблиця 2

Динаміка основних показників роботи малого бізнесу в м.

Мелітополь

Показники	2013р	2014р	2015р	2016р
Кількість малих підприємств на 10 000 населення	49	49	9	46
Середньорічна кількість найманих працівників, осіб	5283	5158	103	4203
Питома вага зайнятих в МП (% до населення працездатного віку)	5,7	5,5	4,5	4,5
Питома вага середньорічної зайнятості в МП в загальній кількості найманих працівників, %	36,9	38,6	5,2	35,03
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) МП, млн. грн.	982,7	1145	613	1746,4
Питома вага продукції МП в загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг), %	32,1	32,9	8,1	1,9

Станом на 01.07.2018 у м. Мелітополі зареєстровано 10731 суб'єктів підприємницької діяльності, з них: юридичних осіб – 2666, фізичних осіб-підприємців – 8065.

Таблиця 3

Основні показники стану розвитку малого МСП в м. Мелітополь

Показники	На 01.01.2018 р
Кількість суб'єктів малого та середнього підприємництва, одиниць:	10610
підприємств – всього	749
у т. ч. Середніх	40
Малих	709
з них – мікро	591
фізичних осіб – підприємців	7990
Чисельність зайнятих в секторі МСП (включаючи ФОП)	12846
Частка МСП міста у загальному обсязі реалізованої продукції, %	31,3
Частка надходжень від суб'єктів МСП до бюджетів усіх рівнів, %	37,2

В малих та середніх підприємствах міста кількість зайнятих працівників становить 12846 осіб, у т. ч. на середніх підприємствах зайнято 8476 осіб, на малих – 4370 осіб, з них на мікропідприємствах – 1635 осіб.

У серпні 2018 року було проведено опитування думки підприємців та керівників підприємств – представників великого, середнього та малого бізнесу

міста Мелітополь. Опитування відбувалось за стандартним опитувальником, розробленим представниками проекту ПРОМІС.

Шляхом інтерв'ювання було заповнено 44 анкети. Серед опитуваних як юридичні так і фізичні особи-підприємці: мікробізнес (підприємці та підприємства з кількістю найманих працівників до 10 осіб) – 15 підприємств; малі підприємства (з кількістю працівників до 50 осіб) – 12 підприємств; середній бізнес (понад 51 працівник) – 11 підприємств; великий бізнес (понад 250 працівників) – 6 підприємств.

Результати опитування є джерелом інформації для розуміння потреб бізнесу, визначення умов, за яких бізнес готовий продовжувати діяльність саме у цьому місті. Основними чинниками розміщення підприємств респонденти визначили характерні ознаки: наявність кваліфікованої робочої сили вказали (53% респондентів); достатня кількість споживачів (49%), на наявність у місті важливих постачальників сировини та компонентів для розвитку бізнесу (37%); територіальне розташування й транспортне сполучення (25,5%); вартість землі та нерухомості, яка є прийнятна для бізнесу (17,6%); є група галузей, споріднених за профілем підприємства (11,8%).

Основними перешкодами для діяльності, які найбільш негативно впливають на розвиток бізнесу, респонденти назвали наступні: витрати на енергію – 50% респондентів, нестача кваліфікованої робочої сили – 50%, внутрішня конкуренція – 36,4%, втрата ринків збуту – 34,1%, витрати на матеріали та комплектуючі – 22,7%, вартість робочої сили – 20,5%, недоступність фінансування – 18,2%, адміністративний тиск з боку органів влади – 13,6%.

Збут товарів, робіт і послуг підприємствами-респондентами, які взяли участь у опитуванні, здійснюється в межах області (36,4%), в інших областях України (28,2%). Решта товарів і послуг реалізується в країні СНД (23%), інші країни Європи та світу – 12,4%. Такий високий рівень експортної орієнтації забезпечується в основному крупним та середнім бізнесом. Малі підприємства, у т. ч. мікробізнес, орієнтовані переважно на внутрішній ринок.

Підприємці вказали на сильні сторони міста з точки зору ведення бізнесу: традиції співпраці підприємств міста з іншими машинобудівними центрами, налагоджені ланцюги виробництва між підприємствами металообробки та виробництва виробів з металів. Підприємці відзначають досить вигідне, з точки зору логістики, розташування міста; розвинуті транспортні комунікації; наявність освітньої інфраструктури та можливості отримувати технічну освіту, здійснювати перепідготовку кадрів; наявність робочої сили та технічних кадрів; підприємницьку активність населення, його порівняно високу купівельну спроможність.

Підприємці відзначили загальне пониження інвестиційної привабливості через близькість до зони збройного конфлікту; відсутність доступних кредитних коштів; зниження експортних можливостей бізнесу через втрату частини ринків (Росія, Крим), негативну трудову міграцію, відтік кваліфікованих кадрів; бюрократизм; екологічне навантаження особливо в літній період; подорожчання комунальних послуг.

Суттєвою слабкою стороною більшість підприємців вважає доступ до енергетичних ресурсів: невелика потужність електричних мереж, наявність монополістів з енергопостачання, неможливість підключення до енергоспоживання. Серед проблем адміністративного характеру відзначені довгі процедури оформлення землі, дефіцит земельних ділянок для оренди.

Найбільш суттєвими, на думку респондентів, проблемами та найбільше у негативних оцінок отримали такі послуги як гарантування безпеки та правопорядку, місцеві програми відшкодування відсотків за кредитами на реалізацію бізнес-планів, оренда / відчуження комунального майна, розвиток міської інфраструктури, прозорість тендерних процедур.

Підприємці надали пропозиції щодо подальшого розвитку міської інфраструктури та розширення соціальних, адміністративних послуг, а саме:

запровадити якісну фінансову підтримку для малого та середнього бізнесу – програму по відшкодуванню відсоткових ставок за кредитами; привести у відповідність підготовку кадрів до запитів підприємств, покращити

підготовку спеціалістів технічного напрямку, інформування про кращі підприємства, тренінги для активних підприємців; покращення законодавчої бази для діяльності комунальних підприємств, інформування бізнесу по залученню додаткових ресурсів; пільгове оподаткування за створення робочих місць, енергетичне забезпечення при розширенні виробництва; забезпечення доступу до придбання нових технологій, обладнання, зменшення кількості перевірок.

Висновки. Оцінювання стану та тенденцій функціонування малого бізнесу в Запорізькій області, зокрема в м. Мелітополь, дало змогу виявити недостатність реалізації наявного потенціалу суб'єктів господарювання малого бізнесу. В місті спостерігається зменшення загальної кількості малих підприємств, чисельності задіяних трудових ресурсів, зменшення частки малого підприємництва у формуванні валового регіонального продукту. Водночас, позитивними є тенденції щодо зростання обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) МП та заробітної плати працюючих. Результати проведеного анкетування представників бізнес-середовища міста показали, що малі підприємства стикаються з різними проблемами й труднощами, які стримують їх подальший розвиток: нестійкість, незавершеність та суперечність законодавства актів; високий ризик вкладення капіталу; нестача кваліфікованої робочої сили; втрата ринків збуту продукції; відсутність доступних кредитних коштів; бюрократичні перепони. Формування сприятливих правових, економічних та організаційних умов для стабільної та ефективної роботи суб'єктів малого бізнесу в місті, сприятиме ефективному розвитку продуктивних сил громади, прискоренню економічного розвитку, раціональному використанню ресурсного потенціалу та створенню гідних умов життя і праці населення міста.